

LECTIO XLIV - Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΤΥΡΑΝΝΩΝ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Άσκηση Ι.

Να αναγνωριστούν οι πλάγιες ερωτήσεις του κειμένου (εξάρτηση, εισαγωγή, εκφορά, ακολουθία).

Λύση

- (nescio) **quis possit diligere eum, [...], aut eum**: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα nescio. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quis και εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (possit), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (nescio), και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
- (intellegitur) **quam fuerint inopes amicorum**: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα intellegitur. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα quam και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (fuerint), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (intellegitur), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.
- (intellexi) **quos fidos amicos habuissem**: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα intellexi. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quos και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (habuissem), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (intellexi), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.
- (intellexi) **quos infidos (amicos habuissem)**: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα intellexi. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quos και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (το εννοούμενο habuissem), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (intellexi), και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

Άσκηση II.

Να μετατραπούν οι πλάγιες ερωτήσεις του κειμένου σε ευθείες.

Λύση

Πλάγια ερώτηση

quis possit diligere eum, [...], aut eum

quam fuerint inopes amicorum

quos fidos amicos habuissem

quos infidos (amicos habuissem)

Ευθεία ερώτηση

quis possit (δυνητική υποτακτική)
diligere eum, [...], aut eum ... ?

quam inopes amicorum fuerunt?

quos fidos amicos habui?

quos infidos (amicos habui)?

Άσκηση III. (εκτός εξεταστέας ύλης)

Να μετατραπούν σε πλάγιες οι παρακάτω ευθείες ερωτήσεις (εξάρτηση πρώτα από το *rogat* και μετά από το *rogavit*).

- *Quae est tyrannorum vita?*
- *Num est ulla fides in tyrannorum vita?*
- *Utrum tyrannis omnia suspecta sunt an non?*
- *Cur tyrannis omnia suspecta sunt?*
- *Nonne tyrannis omnia suspecta sunt?* (εξάρτηση από το *quaerit*, *quaerebat ex te*).

Λύση

- *Rogat quae tyrannorum vita sit.*
Rogavit quae tyrannorum vita esset.
- *Rogat num sit ulla fides in tyrannorum vita ή Rogat sitne ulla fides in tyrannorum vita.*
Rogavit num esset ulla fides in tyrannorum vita ή Rogabat essetne ulla fides in tyrannorum vita.
- *Rogat utrum tyrannis omnia suspecta sint necne.*
Rogavit utrum tyrannis omnia suspecta essent necne.
- *Rogat cur tyrannis omnia suspecta sint.*
Rogavit cur tyrannis omnia suspecta essent.
- *Quaerit ex te nonne tyrannis omnia suspecta sint.*
Quaerebat ex te nonne tyrannis omnia suspecta essent.

Άσκηση IV.

Intellegitur, ferunt: να γίνει χρονική αντικατάσταση

Λύση

	intellegitur	ferunt
Ενεστ.	intellegitur	ferunt
Παρτ.	intellegebatur	ferebant
Μέλλ.	intellegetur	ferent
Πρκ.	intellectum est	tulerunt/tulere
Υπερσ.	intellectum erat	tulerant
Σ. Μέλλ.	intellectum erit	tulerint

Άσκηση V.

Να μεταφραστούν στα λατινικά οι προτάσεις:

- Ρωτά αν οι τύραννοι έχουν φίλους.
- Ρωτούσε αν οι τύραννοι έχουν φίλους.

Λύση

- Rogat num tyranni amicos habeant. ή Rogat habeantne tyranni amicos.
- Rogabat num tyranni amicos haberent. ή Rogabat haberentne tyranni amicos.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Άσκηση Ι.

Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

- **est:** το απαρέμφατο μέλλοντα
- **potest:** το α΄ πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού
- **nescio:** το β΄ πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα
- **diligere:** το γ΄ πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού
- **metuat:** η αφαιρετική του γερουνδίου
- **coluntur:** το γ΄ ενικό προστακτικής μέλλοντα
- **fit:** το γερουνδιακό στην ονομαστική και των τριών γενών
- **ceciderunt:** η αιτιατική του σουπίνου και το β΄ πληθυντικό οριστικής μέλλοντα
- **intellegitur:** το απαρέμφατο μέλλοντα
- **referre:** το β΄ ενικό οριστικής μέλλοντα Π.Φ. και προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

Λύση

- **est:** **futuram esse ή fore**
- **potest:** **possemus**
- **nescio:** **nescitote**
- **diligere:** **dilexissent**
- **metuat:** **metuendo**
- **coluntur:** **colitor**
- **fit:** **faciendus, facienda, faciendum**
- **ceciderunt:** **casum, cadetis**
- **intellegitur:** **intellectum iri**
- **referre:** **refereris, refer**

Άσκηση II.

Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

- **fides:** η δοτική ενικού
- **benevolentiae stabilis:** η αφαιρετική ενικού
- **nullus locus:** η αιτιατική πληθυντικού
- **eis:** η ονομαστική πληθυντικού στο ίδιο γένος
- **quis:** η αφαιρετική πληθυντικού
- **simulatione:** η γενική πληθυντικού
- **tempus:** η αιτιατική πληθυντικού
- **inopes:** η αφαιρετική ενικού και η γενική πληθυντικού
- **hoc:** η δοτική πληθυντικού
- **neutris:** η αιτιατική ενικού θηλυκού γένους

Λύση

- fides: **fidei**
- benevolentiae stabilis: **benevolentiā stabili**
- nullus locus: **nulla loca**
- eis: **ei, ii, i**
- quis: **quibus**
- simulatione: **simulationum**
- tempus: **tempora**
- inopes: **inopi, inopum**
- hoc: **his**
- neutris: **neutram**

Άσκηση III.

stabilis, fidos: Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων (διατηρώντας το γένος, την πτώση και τον αριθμό) και να σχηματιστούν τα επιρρήματά τους και στους τρεις βαθμούς.

Λύση

stabilis:

Επίθετο: Σ.Β. **stabilioris**, Υ.Β. **stabilissimae**

Επίρρημα: Θ.Β. **stabiliter**, Σ.Β. **stabilius**, Υ.Β. **stabilissime**

Fidos:

Επίθετο: Σ.Β. **fidiores**, Υ.Β. **fidissimos**

Επίρρημα: Θ.Β. **fide**, Σ.Β. **fidius**, Υ.Β. **fidissime**

Άσκηση IV.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση

- a) quod: Η αιτιατική ενικού του θηλυκού γένους είναι
quem
quam
- b) quos: Η αφαιρετική ενικού του θηλυκού γένους είναι
quo
quā
- c) neutris: Η γενική ενικού του ίδιου γένους είναι
neutri
neutrius
- d) referre: Το απαρέμφατο ενεστώτα της μέσης φωνής είναι
referi
referri
- e) nescio: Η προστακτική ενεστώτα του ρήματος είναι
nesci, nescite
nescito, nescitote

Λύση

- a) quam
- b) quo
- c) neutrius
- d) referri
- e) nescito, nescitote

Άσκηση V.

Να γράψετε τα παραθετικά του τύπου *inopes* στο γένος, την πτώση και τον αριθμό που βρίσκεται ο τύπος.

Λύση

inopes, egentiores, egentissimi

Άσκηση VI.

Να εντοπίσετε και αναγνωρίσετε συντακτικά τον Β΄ όρο σύγκρισης που υπάρχει στο κείμενο.

Λύση

ut fit plerumque: δευτερεύουσα επιρρηματική απλή παραβολική-συγκριτική (παρενθετική) πρόταση του τρόπου, που λειτουργεί ως Β΄ όρος σύγκρισης (α΄ όρος σύγκρισης είναι η υποθετική πρόταση με ρήμα το *cecidērunt*). Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο *ut* και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*fit*), γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα.

Άσκηση VII.

Να τρέψετε την παθητική σύνταξη των προτάσεων που ακολουθούν σε ενεργητική:

(Tyranni) Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus (ab hominibus).

Tum intellegitur (a tyrannis).

Λύση

Homines tyrannos colunt tamen simulatione dumtaxat ad tempus.

Tum tyranni intellegunt.

Άσκηση VIII.

quos fidos amicos habuissem: να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη της πρότασης σε παθητική.

Λύση

qui fidi amici habiti essent a me

Άσκηση IX.

«Tum intellexi cum iam neutris gratiam referre poteram»: να αναδιατυπώσετε τη χρονική πρόταση ώστε να εκφράζει σχέση αιτίου-αιτιατού.

Λύση

«(Tum) intellexi cum iam neutris gratiam referre possem»

Άσκηση Χ.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

1. haec :ονομαστική ενικού θηλυκού ή ονομαστική πληθυντικού ουδετέρου
2. in quā: αφαιρετική ενικού θηλυκού ή αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου
3. fides:αφαιρετική ενικού fide ή fidei
4. nulla:γενική ενικού nullae ή nullius
5. benevolentiae:γενική ή δοτική ενικού
6. potest:η υποτακτική παρατατικού είναι potessem ή possem
7. tyrannis: είναι αφαιρετική ή δοτική πληθυντικού
8. quis:η αιτιατική ενικού του θηλυκού είναι quam ή quem
9. diligere:το απαρέμφατο παρακειμένου είναι dilexisse ή dilegisse
10. ceciderunt:είναι παρακείμενος του cado ή του cedo

Λύση

1. ~~ονομαστική πληθυντικού ουδετέρου~~
2. ~~αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου~~
3. fidei
4. nullae
5. ~~δοτική~~
6. potessem
7. ~~αφαιρετική~~
8. quam
9. dilegisse
10. cedo

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ

Άσκηση Ι.

quodsi ... ceciderunt → intellegitur: Να μεταφέρετε τον υποθετικό λόγο στα άλλα είδη.

Λύση

Ανοιχτή υπόθεση

Παρόν: quodsi ... cadunt → intellegitur

Μέλλον: quodsi ... cadent (ceciderint) → intellegetur (intellectum erit)

Παρελθόν: quodsi ... ceciderunt → intellectum est

Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα/Απραγματοποίητο

Παρόν: quodsi ... caderent → intellegeretur

Παρελθόν: quodsi ... cecidissent → intellectum esset

Υπόθεση δυνατή ή πιθανή

Παρόν-Μέλλον: quodsi ... cadant → intellegatur

Άσκηση II.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

1. tyrannis: είναι δοτική προσωπική του κρίνοντος/αντιχαριστική ή κτητική
2. eis: δοτική προσωπική ποιητικού αιτίου ή κτητική
3. amicitiae: γενική ή δοτική του σκοπού
4. a quo: εμπρόθετος ποιητικού αιτίου ή απομάκρυνσης
5. se: υποκείμενο ή αντικείμενο στο metui
6. quam fuerint inopes amicorum: αντικείμενο ή υποκείμενο στο intellegitur
7. amicorum: γενική περιεχομένου ή αντικειμενική στο inopes
8. amicos: αντικείμενο ή κατηγορούμενο του αντικειμένου
9. neutris: αντικείμενο ή αφαιρετική συγκριτική
10. referre: αντικείμενο ή υποκείμενο στο poteram

Λύση

1. κτητική
2. ποιητικού αιτίου
3. γενική
4. απομάκρυνσης
5. αντικείμενο
6. αντικείμενο
7. περιεχομένου
8. αντικείμενο
9. αφαιρετική συγκριτική
10. υποκείμενο

Άσκηση III.

(dixisse) exulantem: Να αναλυθεί η μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

Λύση

[...], dum Tarquinius exulat ή [...], cum Tarquinius exularet

Άσκηση IV.

a quo se metui putet (is): αν το ρήμα ήταν putetur ποιες αλλαγές θα προέκυπταν στην πρόταση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Λύση

a quo metui putetur (is): έχουμε άρση του λατινισμού του ειδικού απαρεμφάτου, γιατί αυτό πλέον εξαρτάται από δοξαστικό ρήμα παθητικής φωνής και στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας ταυτίζεται το υποκείμενο του απαρεμφάτου και του ρήματος.

Άσκηση V.

Να κλιθεί το *exulans* στα τρία γένη και στους δύο αριθμούς.

Λύση

αρσενικό + θηλυκό	ουδέτερο
<i>exulans</i> <i>exulantis</i> <i>exulanti</i> <i>exulans</i> <i>exulans</i> <i>exulante</i>	<i>exulans</i> <i>exulantis</i> <i>exulanti</i> <i>exulans</i> <i>exulans</i> <i>exulante</i>
<i>exulantes</i> <i>exulantium</i> <i>exulantibus</i> <i>exulantes</i> <i>exulantes</i> <i>exulantibus</i>	<i>exulantia</i> <i>exulantium</i> <i>exulantibus</i> <i>exulantia</i> <i>exulantia</i> <i>exulantibus</i>

Άσκηση VI.

Quodsi forte ceciderunt, tum intellegitur: να τρέψετε τη δευτερεύουσα υποθετική σε κύρια πρόταση και την κύρια σε δευτερεύουσα χρονική εισαγόμενη με τον αντίστροφο *cum* . Να επιφέρετε και όποιες άλλες αλλαγές απαιτούνται για τη σωστή εκφορά της περιόδου στο παρελθόν.

Λύση

Vix forte ceciderant, cum repente intellectum est.

Άσκηση VII.

Nescio enim quis **debeat diligere eum**: Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη της δευτερεύουσας πρότασης σε παθητική (ή να τρέψετε το debeo + απαρέμφατο σε παθητική περιφραστική συζυγία).

Λύση

Nescio enim cui is diligendus sit.

Άσκηση VIII.

Να συμπληρώσετε τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του γερουνδίου του ρήματος που σας δίνεται:

Coluntur tamen dumtaxat ad tempus (simulo1)

quam fuerint inopes (amico1)

Λύση

Coluntur tamen simulando dumtaxat ad tempus.

quam fuerint inopes amicandi.

Άσκηση IX.

quos fidos amicos habuissem: Να αναλύσετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε δευτερεύουσα πρόταση.

Λύση

Quos habuissem amicos, qui fidi erant.